

ليکھوتہی گہرانہوہی تالیبان لہسہر ہیژہ ئیسلامیہکان

19-08-2021

نووسہرہکان

ناوہندی لیکھوتہی رووداو

کورتہ : بزوتنہوہی تالیبان بہشیکي راستہوخو نین لہ تہونی "ئیسلامی سیاسی" و زیاتر بہ ہیژیکي لوکالی
ئہفغانی و تہقلیدی دینہ ئہژمار کہ سہردہمیک لہ گۆشہنیگای جوامیری و خانہدانی و ہہستی
ئیسلامہتیہوہ، دالدهی ئہلقاعیدہ و ئوسامہ بن لادنی ریہیری ریکخراوہکہیان دا و، ہہر لہسہر ئہوہش باجیان
دا.

بزوتنه وې تالېبان به شېكې راسته خو نين له تهنې "ئىسلامى سىاسى" و زياتر به هېزېكى لوكالى ته فغانى و تهقلېدى دېنه ته ژمار كه سهرده مېك له گوښه نېگاي جوامېرى و خانه دانې و هه ستنې ئىسلامه تېپه وه، دالدهى ته لقاعېده و ئوسامه بن لادنې رېپهرى رېكخراوه كه يان دا و، ههر له سهر ته وهش باجيان دا. به لام گه رانه وه يان بو حوكمرانى له ته فغانستان پاش 20 سال له شېرى خويناوى و راوه دوونان، گه شېبنې و خو شحالى زورى له ناو كه ساپه تې و هېز و چالاكېپه ئىسلامېپه كانى روژه لاتی نېوه پاست دروستكردووه كه خالى هاوبه شى زورى هه په له گه ل ته وكاته ي به هارى عه ربې سهرېپه لدا و گوتارى ئىسلامېپه كان پېروو له "سته مكار و سته ملېكراو".

موفتى پاكستان سهر كه و تنه كه ي تالېبانې به فه تى مه كه كه چواندووه و، موفتى پادشايې عوممانېش به "فتح المېين" ناوى بردووه. د. عه لى قه رده اعى كه نه مېندارى به كېتى جېهانى زانايانى موسولمانه و، خو لى له سهر بالى ميانېره و ته ژمار ده كات، پېرو زبايى له تالېبان ده خاته خانه ي "رزگارېوونى ته فغانستان". به لام پېرو زبايى موفتى عوممان له وائېتر گرنگتره، به وېپېه لى خانه ي فه توى فه رمېى ولاتېكى كه نداوه وه دهرچووه كه په يوه ندى زورباشى له گه ل ته مھرىكا و ئېران هه په.

دواى رووداوه كانى 11 سېپته مېهرى 2001، ده ولته ته ئىسلامېپه كه ي تالېبان رووخېنرا. له مېسر سالى 2013 ته زمونى سهروكاېه تى ئېخوان موسلېمېن به مېكانېزمېكى تېكه ل له خو پېشاندان و ده ستوهردانى سهر بازى كوتايى پېهېنرا، له گه ل هاتنه سهر ته ختى محمه د بن سھلمانېشدا له سعودېه له سالى 2017، ديارده و سېماكانى دېندارى سھله فېانه و حه ره كېانه له شان شېنى سعوى گوزرى گه وره يان به ركه وت. له م به ينه شدا، پاش زېندا نېكردنى سھتان كه ساپه تى و چالاكفانى ئايېنى كار گه يشته قه ده غه كردنى په خشكردنى بانگدان له مايكه دهره كېپه كانى مزگه وته كان. له پاش ته م رووداوانه ش باوه رېكى وه ها له ناوه ندى سىاسى و مېدېاېدا چه كه ره ي كرد كه خو رى هېزه ئىسلامېپه كان ناوا بووه، به تابېه ت پاش ته وه ي چه ند هه فته به ك به ر له ئېستا سهروكومارى تونس قه پىس بن سھعېد، گوزرېكى گه وره ي له بزوتنه وه ي نه هزه ي تونسى دا و كوتا ته زمونى ئىسلامى له حوكمرانېدا گه مارودا. به لام كه ئېستا تالېبان وه ك هېزېكى ئايى سوننه ي په يوه سته به بنه ما ئىسلامېپه سهره كېپه كان، به خو يندى "اذا جاء نصر الله والفتح" چوونه ته ناو كوشكى كومارى ته فغانستان و سوپاى ته مھرىكاى گه وره زله يزى دونيا خو لى له به رنه گارېوونه وه و سهر كوتكردنى لاده دات، بارودوخه كه خه رېكه پېچه وانه ده بېته وه رېك وه ك ته و سالى شېورشى خومه ينى له ئېران (1979) سهر كه وت و، ته و ساتانه ي رزېمه عه ره بېپه كانى تېدا په ك له دواى په ك رووخا (2011) و دهرگاي له به رده م هېزه ئىسلامېپه كاندا خسته سهر پېشت.

له قوناخى داهاتوودا، تالېبان ئېحراجى زور بو عه ره بستانى سعوى دروست ده كهن كه له سهر ده ستنى شازاده ي جېن شېن سهر قالى چه ند گورانكارېپه كى كراوه ي روژتاوايېانه په له خاكى حه ره مه پېرو زه كان، له وانه ش سازكردنى ئاهه نك بو راپه ر و ته ستره جېه انېپه كان له شاره كانى سعودېه و به خشېنى ئازادى زياتر به ژنان و ته نگه لچېنېن به ده زگا دامه زراوه ئايېپه كان، به جو رېك كار گه يشته هه لپه ساردنى ده زگاي "هېته الامر بالمعروف والنهي عن المنكر" و په راوېزخستنې ده زگا ئايېپه كانى تر كه "هېته كبار العلماء" دياترېپانه و به ر له بن سھلمان له كاېه ئايى و كومه لايه تېپه كانى ولاندا خاوه ن قسه ي په كه م بوون.

له كومارى مېسر، گه رانه وه ي تالېبان، ترس و دلخورتې ته وه ي لى چالاكفانانى نزيك له ده ولت دروستكردووه، كه له مه لاو كابول بېته په ناگه بو كومه لى ئېخوان موسلېمېن، ته وېش دواى ته وه ي كه به هو ي ئاشته وايى ژېره ژېرى توركيا و مېسره وه باوه شى گه رمى ته نقه ره يان له ده ستداو ناچار بوون چالاكېپه مېدېاېپه كانيان دزى ده سه لاته كه ي سېسى له ته سته نبول بوه ستنېن. به لام به گوېره ي كفتى تالېبان بې، ته وان رېگه ناده ن خاكى ولاته كه يان بېته سه كو ي ئازاردانى ولاتانى دېكه و ره نكه تالېبان زياتر بېنه كارتى گوشار و ته زمونوه كه شېان بېت به سهرچاوه ي ئېلهام تا وه ك سالىنى نه وه ده كان باوه ش بو هېزى ئىسلامى نائه فغانى بكه نه وه وه ك چو ن بو قاعېده كرديان.

له عېراق هېچ هېزېكى ئىسلامى سوننه ي به هېزى هاومه شره بى تالېبان له گوړه پانه كه دا نېپه تا هه ولى لاساېكردنه وه ي بدات، جگه له داعش كه ناكوكى زورى عه قېده يى له گه ل تالېبان هه په. به لام خه لكېكى زور له دواى سهر كه وتنى تالېبان وه داواى كو بوونه وه له ده ورى حه شدى شه عېى ده كهن وه ك پشتنېنى رزگارېوون و په رزېنى پارېزگارېكردن له پېكه اته ي شېعه كه به رده وام له ختوره ي بالاده ستېبوونى هېزېكى رادېكالى سوننه دا ده ژېن، ئېتر چ ئايى بن وه ك داعش و قاعېده و هاو ئاوازه كانيان، يان عه لمانى و سهر بازى بن له

چەشنى پاشماوھى بەعسىيە پەرتەوازەكان.

لە نىو و لاتانى عەرەبىدا، رەنگە قەتەر سوودمەندترىن و لات لە گەرانهوھى تالبيان بىت كە بە نوینەرايەتى ئەمەريكا بوو تە پەناگە و لانكەى
بالە سياسىيەكەى تالبيان. ئەم پيشرەوييەى قەتەرىش كە دۆست و هاوپەيمانى ئىخوان موسلىمىنە دەرھېنانى بەرھەى لە ژىر پىي
سعودىە و ئىمارات كە لە سالانى نەو دەھەكان لە گەل پاكستان تەنھا سى دەولەت بوون كە دانىان بە دەسەلاتى تالبياندا نابوو.